

Subjekt - „zdroj“ aktivity?

Naše (vlivem „kolektivních zkušeností“) jakoby intuitivní chápání vztahu mezi „subjektem“ a jeho „akcemi“ (aktivitami) trpí základním předsudkem, že subjekt musí nutně předcházet každé své akci. Je to pochopitelné, protože akce musí být vždycky chápána jako výkon nějakého subjektu. Problémem se ovšem stává onen „subjekt“ sám, když připustíme, že se každou svou akcí proměňuje, ba znovu-ustavuje – a jen tím jakožto subjekt „trvá“. Subjekt v jistém smyslu představuje měnící se strukturu, ale tato charakteristika se zdaleka netýká jeho bytostné povahy, protože jí zcela uniká to, jak dokáže integrovat jak sám sebe, tak své aktivity (a to bez ohledu na to, že tato jeho schopnost sjednocování, integrování nedosahuje nikdy dokonalosti svého cíle). Teilhard dobře vystihl tuto stránku tím, že mluvil o soustředivé složitosti „přirozených jednotek“ (centrocomplexité). Když to náležitě domyslíme, musí nám být zřejmé, že akce není nikdy jen jednosměrně orientována odstředivě od subjektu k něčemu mimo něj, nýbrž že každá akce je nutně a vždy zároveň i dostředivě, takže jejím „výsledkem“ („produktem“) není proměna něčeho navenek, něčeho vnějšího, nýbrž také proměna dovnitř, proměna subjektu samého.

(Písek, 060119-2.)